

Mihail Fărcășanu

Viitorul libertății

Publicistică din țară și din exil (1944-1963)

Cuvânt-înainte de Dinu Zamfirescu

Ediție îngrijită de Pia Bader Fărcășanu

POLIROM
2013

«Locul României în Europa Unită»

Conferința din Londra (21-24 ianuarie 1952)

Românul, anul II, nr. 1, ianuarie-februarie 1952, p. 1

„Noi știm – scrie François Mauriac, într-un articol plin de suflet, apărut în fruntea ziarului *Le Figaro* – că uriașa poartă ferecată, în dosul căreia zac închiși milioane de prizonieri și de rezistenți tăcuți, bărbați politici cu călușul în gură și nenumărate inimi care nu pot uita de Dumnezeu, noi știm că această poartă va fi sfărâmată într-o bună zi și că ceea ce pare pierdut va fi mântuit...”.

Împărtășim, de mult, credința în mântuirea unor țări – printre care țara noastră –, care niciodată, de altfel, nu ne-au părut pierdute.

E datoria noastră, însă, o datorie de toate zilele, să chibzuim cum ar putea fi sfărâmată mai repede și mai ușor „uriașa poartă ferecată”. În zilele de azi, când problemele politice stărnesc interes numai în măsura în care sunt generale și când soluțiile de viitor nu capătă sprijin și crezământ decât dacă strâng în jurul lor puterile unor popoare unite, cauza dreaptă a României cere să fie legată de acele cauze mari, care în învălmășeala pornirilor de azi sunt sortite să ducă la izbândă.

În năzuințele și în voința popoarelor de azi, Europa Unită e în facere. Cauza Europei e cauza noastră. După cum cauza țării românești e și acum, cum a mai fost în trecut, o cauză europeană.

Cum am putea uita că, acum un veac, în anii dintre 1852 și 1855, când primejdia rusească apăsa amenințătoare – cum apasă și azi – asupra Apusului european, țara noastră reîntregită și reînviată a ieșit de pe urma luptelor din Crimeea și a Tratatului din Paris? Cum am putea uita că România cea nouă și neatârnată a luat naștere sub oblăduirea ordinii europene, întinse prin Tratatul din Paris până la gurile Dunării?

Azi, când într-o lume mai frământată încă decât acum un veac, forțele spirituale și materiale ale vechiului continent se adună din nou în jurul ideii europene – idee cu un cuprins mai strâns și mai

precis ca pe vremuri, dar având aceeași direcție de înaintare; din Vest spre Est -, e firesc să legăm eforturile și năzuințele noastre de mersul înainte al „Europei Unite”.

Iată de ce Conferința ținută în ianuarie trecut la Londra, sub oblăduirea Mișcării Europene și închinată unui examen amănunțit al problemelor Europei Răsăritene, a avut pentru noi și pentru lupta pe care o urmărim o deosebită însemnătate.

Înțelesul acestei Conferințe și al rezultatelor ei se desprinde mai ușor când e privit în șirul întâmplărilor care au legat mai întâi cauza României și, apoi, cauza tuturor țărilor răsăritene de Mișcarea Europeană. Faptul că unii români - fie spus în trecut, și nu fără părere de rău - au încercat să așeze anumite interese partizane înaintea interesului de a avea la Londra o delegație cu adevărat reprezentativă a forțelor noastre naționale din exil nu a împiedicat Conferința să se desfășoare în cadrul de mai înainte stabilit de către acei care au contribuit de la început să deslușească țelurile Mișcării Europene.

Înainte de a porni la drum, adică înainte de marele Congres al Europei din Haga, în mai 1948, Mișcarea Europeană nu năzuia decât să împlinească unirea Europei Libere - adică a ținuturilor așezate la Vestul Cortinei de Fier.

La Haga, însă, erau de față o mână de reprezentanți liberi ai Europei de Est, printre care, la loc de frunte, reprezentanți ai României. Și aceștia au ținut să declare, cu apăsare și în mod solemn, că țările lor cotropite fac parte integrantă din Europa Unită, că Europa nu poate prinde viață nouă la Apus dacă e lăsată să moară la Răsărit și că voința țărilor răsăritene e ca ele să fie cuprinse în Europa Unită.

Aceste declarații, primite cu simpatie de Congres, nu au avut însă numai de câștig de cauză. A fost nevoie de străduințe stăruitoare și de organizarea unor Asociații deosebite de Exilați, partizani ai Mișcării Europene, pentru ca această mișcare să primească în rândurile ei, cu drepturi recunoscute, pe reprezentanții liberi ai țărilor răsăritene.

La un an după Haga, la Conferința din Bruxelles, Mișcarea Europeană și-a precizat principiile de luptă și doctrina. Conferința a deslușit doctrina Apusului european - doctrina unirii în libertate - ca s-o poată opune lozincii bolșevice: unire prin forță și siluire.

Doi ani mai târziu, la marea manifestație din Philadelphia, Exilații din Răsărit au deslușit la rândul lor principiile luptei lor de liberare. Documentul iscălit de ei și așezat la 12 februarie 1951 în casa Independenței Americane vorbește despre liberarea ființei omenești și reșezarea ei sub scutul legilor naționale și internaționale despre eliberarea popoarelor și așezarea lor sub un regim al libertății democratice și despre voința popoarelor răsăritene de a fi cuprinse, pe temeiul acestor principii, în Europa Unită.

Ținând seamă de aceste manifestații precise și hotărâte, Mișcarea Europeană s-a deschis larg în fața năzuințelor și a cererilor răsăritenilor. Munca împlinită în secțiunile Conferinței din Londra avea drept scop să arate cât de „complementare” sunt între ele cele două părți ale Europei despărțite prin Cortina de Fier și cât de mare e nevoia, pentru amândouă părțile, să reia între ele vechile legături economice și culturale în cuprinsul unei Europe politicește unite.

Consecința firească a acestor demonstrații a fost însemnată la loc de frunte în „concluziile” votate în unanimitate la sfârșitul Conferinței.

Este scris în aceste concluzii că nu se poate și nu trebuie să se ajungă la o înțelegere între Apus și Rusia Sovietică fără ca mai întâi Europa Răsăriteană să fi fost eliberată. Eliberarea Europei Răsăritene trebuie să fie condiția de căpetenie, fără împlinirea căreia nu poate fi nici pace, nici bună rânduială în Europa.

Însemnătatea acestei „încheieri” e că nu s-a ajuns la ea numai la cererea Răsăritenilor, ci în unanimitate, cu sprijinul hotărât și apăsător al Apusenilor, în cuprinsul larg al Mișcării Europene. Într-o uriașă adunare publică, la Albert Hall – cea mai încăpătoare sală de adunări din Londra –, încheierile Conferinței au fost citite în fața unui public însuflețit și susținut cu deosebită căldură de oratori apuseni, printre care însuși fiul prim-ministrului englez, domnul Randolph Churchill.

Pe calea grea pe care o avem de străbătut, aceste „hotărâri” din Londra nu înseamnă firește decât un pas înainte – acest pas înainte este însă însemnat, fiindcă ne îngăduie să întem străduințele noastre, pe temeiul unei lozinci precise: **NU POATE FI ÎNȚELEGERE CU MOSCOVA FĂRĂ ELIBERAREA EUROPEI RĂSĂRITENE.**

Liga Românilor Liberi, aderând la încheierile Conferinței din Londra, cere tuturor prietenilor ei să se slujească de această lozincă – să lămurească și să dezvolte înțelesul ei – în lupta pe care o dau pentru mântuirea țării.

«Întărirea Comunității Europene Acordul de Pace cu Germania de Vest»

Românul, anul II, nr. 3, mai 1952

În ziua de 26 mai, s-a semnat, în noul palat al Parlamentului din Bonn, Tratatul de Pace dintre Statele Unite, Marea Britanie și Franța, pe de o parte, și Germania de Vest, pe de altă parte, reprezentate prin miniștrii lor de Externe: Dean Acheson, Secretar de Stat al Statelor Unite; Anthony Eden, Ministru de Externe al Marii Britanii; Robert Schuman, Ministru de Externe al Franței și Cancelarul Adenauer al Germaniei de Vest.

Prin acest Tratat de Pace, se închide definitiv un trist capitol ce aparține trecutului și se redă Germaniei suveranitatea pierdută de pe urma războiului recent.

A doua zi după semnarea Tratatului de Pace de la Bonn, s-au mai semnat la Paris o serie de acorduri și protocoale complementare între țările din Pactul Atlanticului de Nord și Germania de Vest, în virtutea cărora aceasta și-a reluat locul în comunitatea europeană alături de națiunile care luptă pentru libertatea și pacea lumii.

Acțiunea înțelegătoare, dar neînduplecată a Statelor Unite și a Puterilor Occidentale dovedește că națiunile libere, renunțând la principiile represive și brutale care se aplicau celor învinși în războaiele din trecut, nu au urmărit decât să creeze – chiar cu jertfe proprii – acea solidaritate care constituie elementul principal al colaborării între popoarele dornice de ordine și de pace.

O primă consecință a integrării Germaniei Occidentale în comunitatea europeană este înlăturarea spațiului de incertitudine care exista în mijlocul Europei și care menținea o adevărată febră de neliniște în întregul continent. O Germanie ținută de șapte ani

într-o situație de provizorat și tulburată de propaganda sovietică însemna un avantaj imens pentru politica rusă. Menținând o „necunoscută” în centrul politicii internaționale, Sovietele puteau concentra atenția celorlalte puteri asupra unei permanente crize germane, în timp ce Kremlinul câștiga deplină libertate de acțiune în preparati-vele sale de război și în aservirea tot mai tiranică a țărilor din Europa Răsăriteană.

Este evident deci că prin Tratatul de Pace încheiat s-a dat o lovitură de grație politicii de subversiune a Sovietelor.

De aceea, după ce au depus toate eforturile pentru a împiedica încheierea Tratatului de Pace, Sovietele nu se pot resemna nici după semnarea lui, ci, cuprinse de panică, luptă pe toate căile, cu nădejdea vagă că ar putea să împiedice ratificarea lui de către parlamentele țărilor contractante.

Aceasta este semnificația măsurilor drastice luate de-a lungul granițelor Germaniei Orientale și a amenințărilor comuniștilor germani inspirați de Moscova, că vor organiza o armată în Germania Orientală, lăsând să se întrevadă un război civil german care poate fi începutul unui al treilea război mondial.

Acest rost au transmisiunile făcute de Radio Moscova prin care se denunță Tratatul de Pace și celelalte protocoale încheiate drept o „flagrantă violare a acordurilor de la Potsdam” și drept „o fățișă alianță militară” cu Germania de Vest, bineînțeles, împotriva Sovietelor.

De asemenea, tulburările provocate de comuniștii din zona orientală a Berlinului care au încercat să invadeze zona occidentală a acestui oraș au fost ordonate de Kremlin. Aceasta reiese și dintr-un articol din *Pravda*, apărut după semnarea documentelor de la Bonn și Paris, prin care poporul german este îndemnat „să-și croiască destinul cu mâinile lui proprii, pentru a putea obține un tratat de pace potrivit aspirațiilor lui, opunându-se la constrângerea occidentalilor ațâțători de războaie”.

Aceste ultime zvârcoliri ale propagandei sovietice nu pot abate, însă, lucrurile din mersul lor normal și nu pot intimida nici democrațiile occidentale hotărâte să însănoșească, cu orice chip, viața continentului european și nici pe germanii în conștiința cărora a

prins rădăcini convingerea că destinele țării lor sunt strâns legate de cele ale țărilor de ordine de la care pot obține asistența și colaborarea atât de necesare pentru refacerea și pentru unificarea la care aspiră poporul german.

Pentru apărarea comunității europene, atât Statele Unite, cât și Marea Britanie se consideră deplin solidare și aceasta a fost accentuată în mod categoric, prin declarația făcută de domnul Dean Acheson, după semnarea acordurilor: „Dacă se va porni, din orice parte, o acțiune care va amenința integritatea și unitatea comunității europene, guvernele din Washington și Londra vor considera acest fapt ca o amenințare directă față de propria lor securitate”.

Această declarație este un angajament și, totodată, un avertisment.

«Aniversarea demiterii guvernului legal al României de către Rusia Sovietică»

New York Times, 7 martie 1953. Apărut în traducere românească în *Curierul Românesc*, anul I, nr. 5-6, 15-31 martie 1953, și în *Patria*, anul 5, nr. 4, aprilie 1953.

Simt de datoria mea, la trista aniversare a Țării mele, să aduc mărturia, ca martor ocular, a dramei ce a avut loc acum opt ani. În timpul primelor cinci luni de ocupație militară – septembrie 1944 – februarie 1945 –, eforturile Sovietelor de a pune mâna complet pe putere prin presiune și intimidare s-au dovedit insuficiente pentru a frânge rezistența poporului român. Când la 11 și 12 februarie 1945 generalul Rădescu, prim-ministrul, a denunțat încercările comuniste de a destitui guvernul legal, el era sprijinit din toată inima de întreaga țară. În fața neînduplecatei hotărâri a românilor de a-și păstra libertatea, Sovietele au decis să întrebuițeze cele mai drastice mijloace. Toate ziarele necomuniste au fost suprimate din ordinul direct al Sovietelor, așa cum s-a întâmplat și cu ziarul meu. În același timp, comisia de control sovietică și-a asumat controlul direct asupra emisiunilor de radio din România, în timp ce Radio Moscova și